

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-1-348 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 11-25/471-142
Karar Tarihi : 21.04.2011

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : İsmail Atalay YOLCU, Harun ULU, Burak SAĞLAM

C. BAŞVURUDA BULUNAN

: - İbrahim GÜLPINAR
Ahmet Yesevi Mh. Gözdağı Cad. Sine Sk. Aktaş Sitesi
No: 4/1 Çiğdem Apt. Daire: 6 Pendik/İstanbul

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : - Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. ve akaryakıt dağıtım yapan şirketler

E. DOSYA KONUSU: Benzin fiyatlarının düşürülmesi suretiyle benzinden feragat edilen kar marjının motorinin fiyatı artırılarak karşılandığı ve benzin ve motorin kullananlar arasında haksız rekabet oluştuğu iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Başvuruda özetle; benzin fiyatlarının 4,00 TL/litre'yi geçmesinin ardından Tüpraş ve akaryakıt dağıtım şirketlerinin kar marjlarından feragat ederek benzin fiyatını indirdikleri, fakat bu defa benzinden feragat edilen kar marjının motorinin fiyatı yükselttilerek karşılandığı, bu uygulama sonucunda benzin ve motorin kullananlar arasında haksız rekabet oluştuğu ifade edilmekte ve benzinde yapılan indirimin motorine de yansıtılması talep edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 27.12.2010 tarih ve 9627 sayı ile intikal eden başvuru üzerine yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 11.02.2011 tarih, 2010-1-348/İİ-11-407-BS sayılı ilk inceleme raporu Kurul'un 23.2.2011 tarih ve 11-10/199-M sayılı toplantısında değerlendirilmiş ve konu hakkında önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda hazırlanan 12.04.2011 tarih ve 2010-1-348/ÖA-11-139.İAY sayılı Önaraştırma Raporu, 18.04.2011 tarih ve REK.0.05.00.00-110/88 sayılı Başkanlık Önergesi ile 11-25 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; dosya konusu iddialara yönelik olarak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

Başvuru dilekçesinde yer alan iddiaların incelenmesi amacıyla Tüpraş'tan, Türkiye'ye en yakın dünya pazarı konumunda olan ve Tüpraş'ın fiyatlarını belirlerken dikkate aldığı İtalya limanlarında oluşan fiyatlar son iki yılı kapsayacak

şekilde talep edilmiştir (Platt's CIF benzin ve motorin fiyatları). Öte yandan aynı şirketten ÖTV ve KDV hariç ve dahil benzin ve motorin satış fiyatları (rafineri satış fiyatları) son iki yılı kapsayacak şekilde istenmiştir. Ayrıca piyasadaki en büyük dağıtım şirketi konumunda olan POAŞ'tan Çankaya/Ankara için belirlediği istasyon satış fiyatları istenmiştir.

- 50 Tüpraş nihai ürün fiyatlarını, 5015 sayılı Kanun'da hükmü gereğince, erişilebilir en yakın dünya pazarında oluşan fiyatlara göre belirlemektedir. Bu pazar İtalya limanları olup burada oluşan ortalama fiyatlar Platt's tarafından ilan edilmektedir. Tüpraş, İtalya limanlarında oluşan fiyatların üzerine nakliye ve sigorta maliyetlerini ekleyip rafineri bölgeleri için ortaya çıkacak fiyatları (CIF fiyat) bulmakta, bunun üzerine marj ekleyerek ÖTV ve KDV hariç nihai satış fiyatlarını belirlemektedir. Burada belirtilmesi gereken husus, Platt's fiyatları her gün için değişirken Tüpraş'ın fiyatlarını Platt's fiyatlarının belirlenen marjları aşması halinde aşağı veya yukarı doğru değiştirdiğidir. Bu nedenle günlük Tüpraş fiyatları bazen Platt's fiyatlarının üzerinde bazen de altında kalmaktadır.
- 60 Platt's fiyatları, Tüpraş KDV ve ÖTV hariç ve dahil satış fiyatları ile POAŞ'ın nihai tüketiciye satış fiyatlarını gösteren grafikler hazırlanmıştır. Tüpraş'tan alınan nihai ürün Platt's fiyatları günlük bazda Amerikan Doları/ton olarak verilmiştir. Grafikler hazırlanırken günlük \$/ton olarak verilen fiyatlar öncelikle bunların ait olduğu aya ilişkin Merkez Bankası tarafından açıklanan ortalama döviz satış kuru ile çarpılarak Türk Lirasına çevrilmiş, daha sonra ise ton başına ortaya çıkan bu fiyat litre fiyatına çevrilmiştir. Bu çerçevede elde edilen bilgiler dahilinde yapılan değerlendirmelere aşağıda yer verilmiştir.

- Benzin pazarı

- 70 2009 (Nisan-Aralık), 2010 ve 2011 (Ocak-Nisan) yıllarında benzin için oluşan Platt's fiyatları, Tüpraş satış fiyatları (Kırıkkale Rafinerisi – ÖTV ve KDV hariç/dahil) ve POAŞ'ın Çankaya/Ankara ilçesindeki istasyonlar için belirlediği nihai satış fiyatlarını gösteren grafiğe aşağıda yer verilmiştir. Burada belirtilmesi gereken husus Amerikan Doları olarak günlük yayınlanan Platt's nihai ürün fiyatlarının aynı aydaki ortalama döviz kuruyla çarpılarak Türk Lirası'na çevrilmesi nedeniyle, incelemede esas alınan günlük Platt's fiyatlarının o günkü gerçek fiyatlardan farklı olabilmesidir.
- Buna göre 2009 yılında oluşan Platt's fiyatları 0,56 TL/lt ile 0,85 TL/lt arasında değişirken Tüpraş satış fiyatı .... ile .... arasında değişmiştir. Tüpraş'ın vergiler dahil satış fiyatı ise aynı dönemde ..... ile ..... arasında değişirken POAŞ nihai satış fiyatları ..... ile ..... arasında değişmiştir. POAŞ 31.12.2009 tarihinde, ertesi gün yürürlüğe girecek ÖTV artırımını fiyatlara yansıtarak fiyatını .... TL/lt'ye çıkarmıştır.
- 80

Grafik-1: Benzin için 2009 Nisan-Aralık fiyat değişimleri

.....Ticari sır oluşturması itibarıyla grafik çıkarılmıştır.....

- 2010 yılında ise Platt's fiyatları .... TL/lt ile .... TL/lt arasında değişirken Tüpraş satış fiyatı .... TL/lt ile .... TL/lt arasında değişmiştir. Tüpraş'ın vergiler dahil satış fiyatı ise aynı dönemde .... TL/lt ile .... TL/lt arasında değişirken POAŞ nihai satış fiyatları .... TL/lt ile .... TL/lt arasında değişmiştir.
- 90

Grafik-2: 2010 yılı Benzin fiyat değişimleri

.....*Ticari sır oluşturması itibarıyla grafik çıkarılmıştır*.....

100 2011 Ocak-Nisan döneminde ise Platt's fiyatları 0,99 TL/lt ile 1,20 TL/lt arasında değişirken Tüpraş satış fiyatı ..... TL/lt ile .....TL/lt arasında değişmiştir. Tüpraş'ın vergiler dahil satış fiyatı ise aynı dönemde .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişirken POAŞ nihai satış fiyatları ..... TL/lt ile .....TL/lt arasında değişmiştir.

Grafik-3: 2011 Ocak-Nisan Benzin Fiyatları

.....*Ticari sır oluşturması itibarıyla grafik çıkarılmıştır*.....

- **Motorin pazarı**

110

2009 Nisan-Aralık döneminde oluşan CIF Platt's fiyatları fiyatları 0,60 TL/lt ile 0,83 TL/lt arasında değişirken Tüpraş satış fiyatı .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişmiştir. Tüpraş'ın vergiler dahil satış fiyatı ise aynı dönemde .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişirken POAŞ nihai satış fiyatları .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişmiştir.

Grafik-4 : Motorin Nisan-Aralık 2009 Fiyat Değişimleri

120

.....*Ticari sır oluşturması itibarıyla grafik çıkarılmıştır*.....

2010 yılında motorin için CIF Platt's fiyatları 0,76 TL/lt ile 1,06 TL/lt arasında değişirken Tüpraş satış fiyatı .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişmiştir. Tüpraş'ın vergiler dahil satış fiyatı ise aynı dönemde .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişirken POAŞ nihai satış fiyatları .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişmiştir.

Grafik-5 : 2010 motorin Fiyat Değişimleri

130

.....*Ticari sır oluşturması itibarıyla grafik çıkarılmıştır*.....

2011 Ocak-Nisan döneminde ise motorin için CIF Platt's fiyatları 1,06 TL/lt ile 1,37 TL/lt arasında, Tüpraş satış fiyatı ise .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişmiştir. Tüpraş'ın vergiler dahil satış fiyatı ise aynı dönemde .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişirken POAŞ nihai satış fiyatları .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişmiştir.

Grafik-6: Motorin Ocak-Nisan 2011 Fiyat Değişimleri

140

.....*Ticari sır oluşturması itibarıyla grafik çıkarılmıştır*.....

Benzin için bakıldığında incelemenin başlatıldığı 2009 yılından itibaren dünya fiyatlarında devamlı bir artış göze çarpmaktadır. Öyle ki, 2009 yılında en düşük 0,56 TL/lt olan ürün fiyatı, 2010 yılında .....TL/lt, 2011 yılında ise .....TL/lt olarak

gerçekleşmiştir. Dünya fiyatlarındaki bu yükseliş Tüpraş ve POAŞ fiyatlarına da yansımıştır. Motorin açısından bakıldığında ise dünya fiyatlarının en düşük 2009 yılı için .....TL/lt, 2010 yılı için .....TL/lt ve 2011 yılı için ise .....TL/litre olarak gerçekleştiği görülmüştür.

150

Şikayet dilekçesinde Tüpraş ve akaryakıt dağıtım şirketlerinin kar marjlarından feragat ederek benzin fiyatını indirdikleri, fakat bu defa benzinden feragat edilen kar marjının motorinin fiyatı yükseltilerek karşılandığı iddia edilmektedir. Şikayet dilekçesinin Kurum kayıtlarına 27.12.2010 tarihinde girdiği dikkate alınarak, söz konusu dilekçede yer alan iddialarla ilgili olarak 2010 yılının fiyatları incelenmiştir.

160

2010 yılı Benzin pazarına ilişkin Grafik-2 incelendiğinde dünya fiyatlarının özellikle Kasım ayından itibaren yükselişe geçtiği ve Tüpraş'ın tüm yıl boyunca olduğu gibi bunları da fiyata yansıttığı görülmüştür. Buna karşın çeşitli fiyat değişikliklerinin olduğu Kasım-Aralık 2010 döneminde POAŞ'ın üç kez fiyat değiştirdiği ve fiyatların yükseliş trendinde olması nedeniyle bazı günlerde marjlarının nispeten azaldığı dikkat çekmiştir. POAŞ'ın kar marjı Kasım ayı boyunca fiyattaki değişimlere rağmen yaklaşık .....TL/litre düzeyinde kalmış, Aralık ayında ise .....ile .....arasında dalgalanmıştır. Bu noktada göze çarpan husus POAŞ'ın kar marjında meydana gelen dalgalanmaların motorin satış fiyatındaki değişimden ziyade Tüpraş'ın satış fiyatındaki değişimlerden kaynaklandığıdır. Tüpraş'ın kar marjı ise aynı dönemde yılın geri kalanında olduğu gibi dalgalı bir seyir izlemiş ve kar marjında başvuru konusu iddiaya özgü bir trend gözlemlenmemiştir. POAŞ'ın kar marjının Tüpraş'ın satış fiyatlarına POAŞ'ın benzinde satış marjının 2010 yılında ortalama .....TL/lt olduğu ve bunun son 6 ayda .....TL/lt ile .....TL/lt arasında değiştiği hesaplanmıştır. Tüpraş'ın ise aynı yıl satış fiyatının Platt's fiyatlarından ortalama .....TL/lt daha yüksek olduğu ve bu farkın aynı yılın son altı ayında ..... ile .....TL/lt arasında değiştiği hesaplanmıştır.

170

180

Motorin fiyat değişikliklerinin verildiği Grafik-5'e bakıldığında ise 2010 yılında Kasım ayının son günlerinden itibaren dünya fiyatlarının geçmişe nazaran nispeten hızlı bir şekilde 0,88 TL/lt'den 1,04 TL/lt'ye çıktığı görülmektedir. Nitekim bu fiyat değişiklikleri Tüpraş ve POAŞ tarafından fiyatlara yükseliş şeklinde yansımıştır. Yapılan hesaplamalarla POAŞ'ın 2010 yılı için motorinde satış marjının .....TL/lt olduğu ve yılın son yarısında bu marjın .....ile .....TL/lt arasında değiştiği görülmüştür. Aynı şekilde Tüpraş'ın aynı yıl fiyatının Platt's fiyatlarından ortalama .....TL/lt daha yüksek olduğu, ve yılın son yarısında Platt's fiyatlarıyla arasındaki farkın -.....TL/lt ile .....TL/lt arasında değişmiş olduğu hesaplanmıştır. Başvuru konusu iddia doğrultusunda Kasım ve Aralık aylarına odaklanıldığında ise POAŞ'ın motorinden elde ettiği kar marjının .....TL/lt (12 Kasım'a kadar) .....TL/lt (23 Aralık'a kadar) .....TL/lt (23 Aralık sonrası) olduğu gözlemlenmektedir. Bu son derece birbirine yakın değerlerden de anlaşılacağı üzere, 2010 yılında motorin fiyatlarında ortaya çıkan marjlar, fiyat mekanizması nedeniyle Tüpraş için dalgalansa dahi POAŞ açısından neredeyse sabit kalmıştır.

190

Sonuç olarak, münhasıran motorin ve benzinde piyasada daha önce ortaya çıkmış olan marjlar dikkate alınarak yapılan tespitler çerçevesinde, şikayet dilekçesinde iddia edilen, Tüpraş ve dağıtım şirketlerinin benzinde marjlarını azaltırken motorin fiyatlarında marjları artırmaları gibi bir husus tespit edilmemiştir.

J. SONUÇ

200 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.